

MIGUEL IZU
El crimen del sistema métrico decimal
 NOVELA · Berenice

Catalina Luque
 Professora de Llengua i Literatura · IES Antoni Llidó

Tal vegada heu vist en alguna ocasió un conegut programa de monòlegs humorístics d'una cadena de televisió privada. En un d'eixos monòlegs, Dani Rovira explicava les unitats de mesura andaluses: *el pelín, la mijilla, el peazo, la jartá, la pechá i el huevo*. I les definia: «*cuatro pelines es una mijilla, seis mijillas y media es un peazo, cuarto y mitad de peazo es una jartá, seis jartás y media es una pechá i seis pechás y cuarto es un huevo*». Al mateix temps assenyalava que les unitats de mesures del sistema mètric decimal són inútils per a la major part de la població en la seua vida quotidiana. Qui ha necessitat mai saber què és un hectolitre? De fet, l'única unitat la utilitat de la qual reconeix l'humorista és el gram (i no cal comentar res més).

Doncs eixa mateixa oposició entre els sistemes de mesures tradicionals i el sistema mètric decimal està a la base de la novel·la que us proposem hui: *El crimen del sistema métrico decimal*, de Miguel Izu. La novel·la d'este jurista i polític navarrés, finalista del premi Fernando Lara de novel·la al 2016, desenvolupa una trama de novel·la negra al voltant del debat que el 1849 va aprovar l'adopció del sistema mètric decimal a l'estat espanyol.

Izu mostra l'oposició de part del partit moderat a la mesura. Consideraven una pèrdua de la independència nacional adoptar un sistema forà (i, a més a més, francès i revolucionari!). El més graciós és que el partit moderat era el partit del govern i el que proposava la mesura. El partit progressista, a l'oposició, la defensava i considerava imprescindible adoptar un sistema que era racional, que havia estat adoptat per part dels països de l'entorn, i que posaria fi a l'enorme varietat de mesures a tot l'estat i a les dificultats d'establir equivalències entre elles. Els ultraconservadors també esgrimien les seues raons: el poble, il·letrat, no podria assimilar uns noms tan estranys ni podria dominar les operacions de canvi d'unes unitats a altres. El sistema tradicional, basat en meitats i quarts, es considerava molt més intuïtiu i més fàcil d'operar.

Durant el debat, el ministre Bravo Murillo i el diputat que defenia la proposta al congrés són objecte d'un atemptat. Al principi la investigació policial no té cap més pista que la declaració d'un dels assassins que va vincular l'atemptat amb la votació de la llei de pesos i mesures.

És precisament el comissari, Pedro Arróniz, el protagonista de la novel·la. Es tracta d'un exmilitar progressista (una *rara avis* en aquells temps

incerts), veterà de les guerres carlines i les revoltes dels esclaus a Cuba, que intenta dur a terme una investigació malgrat la sospita que els seus superiors li han amagat informació i volen fer-lo arribar a unes conclusions que ell creu falses. I té tota la raó perquè l'atemptat contra Bravo Murillo amaga moltes més coses que un debat sobre la llei de pesos i mesures.

Arróniz no té molta experiència com a comissari però intenta aplicar els principis científics de la investigació policial d'Eugène-François Vidocq exposats a una biografia que el comissari llig en francès!!! Vidocq va ser primer lladre, després el primer director de la *Sûreté* francesa i finalment el fundador de la primera agència de detectius. Amic de Balzac, la seua figura va inspirar Víctor Hugo i Poe, que el van prendre com a model per les seues creacions literàries.

Arróniz no està a soles en esta investigació. Afortunadament troba entre els caps de districte un company tan honrat i incorruptible com ell. I afortunadament, Arróniz té també el suport de la seua núvia no oficial, una vídua de bona família, progressista i independent, que dona el puntet feminista que últimament han de tenir totes les novel·les mostrant dones que trenquen (moderament) els models establerts i que van més enllà d'allò socialment acceptable per a la seua època.

Les conseqüències derivades de la decisió d'Arróniz d'arribar fins el final i no deixar-se influir pel camí marcat pels seus superiors mostren les sempiternes malediccions de la política espanyola: la corrupció i la connivència entre poder i els interessos del capital. Per sort, la investigació no arriba a posar als conspiradors contra les cordes i, per tant, el comissari no ix massa malparat.

Malgrat tot això hem de dir que no estem precisament davant d'una obra mestra. És, com a molt, una novel·la que es pot llegir encara que les dissertacions de tipus històric que apareixen de tant en tant trenquen el desenvolupament de la trama. Aquest punt és comú a moltes obres actuals de temàtica històrica que semblen veritables tractats d'història, economia, política i costums populars. La necessitat de crear un marc que el lector puga entendre trenca artificialment el ritme de la història i dona una sensació d'artificialitat no gens agradable. No critiquem el treball de documentació de l'autor però sí el fet que l'erudició pot matar l'interès en la història i perjudica la construcció de l'aparell narratiu *una mijilla*.

